

Landsbygds-och
infrastrukturdepartementet
Ert Dnr: LI2025/01164

Datum

2025-09-29

Diarienummer

Dnr Å 2025-1385

Remissvar – En ny kontrollorganisation i livsmedelskedjan, SOU 2025:64

Tillväxtverket arbetar för konkurrenskraftiga företag och hållbar utveckling i alla delar av Sverige. Det gör myndigheten genom att skapa förutsättningar för stärkt konkurrenskraft, ökad innovation, stärkt omställningsförmåga och en hållbar utveckling i hela landet. Myndigheten arbetar inom tre politikområden - den regionala utvecklingspolitiken, landsbygdspolitiken och näringspolitiken - som är ömsesidigt förstärkande.

Remissvaret är skrivet utifrån dessa utgångspunkter.

Sammanfattning

Utredningens utgångspunkt

- Tillväxtverket välkomnar utredningens utgångspunkt om att kontrollen inom livsmedelskedjan bör förenklas eftersom nuvarande kontroll och regler är komplexa och betungande för företagen.

Centralisering av kontrollorganisation

- Tillväxtverket ser fördelar med färre kontrollinstanser eftersom det kan ge förutsättningar för ökad likvärdighet och effektivisering. Förslaget i utredningen är omfattande och Tillväxtverket anser att det inte fullt ut är tydliggjort att de fördelar som färre kontrollinstanser kan innebära kommer överväga de kostnader och risker som förslagets utformning innebär för företagen. Det skulle bland annat fortsatt vara viktigt att myndigheterna arbetar med likvärdighet. Detta bör även fortsatt följas upp.
- Att endast centralisera kontrollen för vissa delar av livsmedelskedjan kan i vissa fall leda till fler kontrollinstanser, som för primärproducenter, och risk för förlorad samordning, särskilt i relation till miljökontroller. Detta har inte tillräckligt utretts.

- Primärproducenter kommer med förslaget få en ökad regelbörda och ytterligare en kontrollinstans i och med överlappningen mellan offentlig kontroll och grundvillkorskontrollen. Vid ett genomförande av förslaget bör Jordbruksverket, Livsmedelsverket och Länsstyrelserna uppdras att utreda och föreslå lösningar för överlappningen.
- Att genomföra testverksamhet kring samordning i kontrollerna för ovan punkt kan ge snabba förenklingar för gruppen.
- Effekterna för primärproducenterna bör särskilt följas upp.
- För att uppnå förenkling inom kontrollerna av livsmedelskedjan bör det utredas om fler kontrollområden kan omfattas av en centralisering.

Överlämning av kontrollansvar

- Tillväxtverket är positiv till att viss operativ verksamhet kan överlämnas till andra myndigheter, men vill betona vikten av tydlig ansvarsfördelning och kommunikation med företagen när detta sker.

Intensifierat förenklingsarbete

- Tillväxtverket rekommenderar att utredningens bedömningar för regelförenkling i betänkandes 24 kapitel genomförs.
- Förenklingsarbetet bör ske utifrån ett helhetsperspektiv och i samarbete med andra relevanta myndigheter, branschorganisationer och andra aktörer.
- Erfarenheter från tidigare och pågående förenklingsarbete bör tas till vara och dubbelarbete bör undvikas.

Samordning, samverkan och informationsutbyte

- Tillväxtverket är positiv till ökad samordning, samverkan och informationsutbyte mellan myndigheter.
- Med förslagen ökar möjligheten till enhetligt och företagsbaserade råd och stöd samt ökade möjlighet till effektivt informationsutbyte.
- Bedömningen om att utreda it-lösningar är viktig, särskilt med tanke på framtida krav på "en data en gång" som föreslås i kommissionens förslag till ny gemensam jordbrukspolitik.

Utvärdering av förslagen

- Förslagen bör utvärderas utifrån företagens kostnader men även bredare, som effekter på företagens arbetsmiljö, konkurrenskraft, tillväxt, beredskap och geografiska skillnader.

Tillväxtverkets synpunkter

Tillväxtverket ser det som positivt att det utreds konkreta förändringar för att förenkla inom livsmedelskedjan eftersom det är starkt efterfrågat av företagen och väsentligt för att uppnå Livsmedelsstrategins mål. Som konstateras i utredningen är regelverket komplext och utifrån ett företagarperspektiv också omfattande. Regelverket för livsmedelskedjan upplevs av företagen som ett hinder för tillväxt¹ och betungande för

¹ Företagens villkor och verklighet 2023 och Bilaga 2 till Delrapport 1 Uppdrag att genomföra åtgärder mellan 2020-2025 inom ramen för livsmedelsstrategin Dnr Å2020-5 *Analyser av den samlade regelgivningen för livsmedelskedjan*

verksamhetsutövarna² och det konstateras också i Livsmedelsstrategin att förenklingar måste ske för att nå strategins mål.

Tillväxtverket ser betänkandet och utredningens förslag som en god start för utvecklingen av regelområdet och för Sveriges ökade produktion och beredskap. Vi delar också de övergripande bedömningarna om att färre kontrollinstanser kan öka likvärdigheten och gynna företagen. Vi anser också att minskade avgifter är positivt för företagens konkurrenskraft. Vi ser särskilt positivt på förslaget om särskilt stöd till mikroföretag och ökade krav på dialog med branschen.

Myndigheten saknar dock en tydlig bedömning vad gäller förslagets kostnader och nyttor ur ett helhetsperspektiv för företagen och vill föra fram synpunkter och risker som vi ser att förslagen kan medföra.

En centraliserad kontrollorganisation

Utredningen föreslår att det operativa arbetet med livsmedelskontrollen och kontroller avseende foder och ABP centraliseras till Livsmedelsverket respektive Jordbruksverket. Tillväxtverket ser att en minskning av antalet kontrollinstanser kan vara gynnsamt för företag men det är viktigt att den operativa kontrollen fortsatt kan beakta företagens lokala och regionala förhållanden. Utredningen tar också upp vad förslaget skulle innebära för kompetensen kring kontrollområdena. För företagen är bemötandet och kontrollanternas kompetens en avgörande fråga för hur kontrollerna upplevs och vilken bedömning som görs. Detta bör därför särskilt beaktas vid en övergång från de nuvarande kontrollinstanserna till de centraliserade.

Givet effekterna av förslaget och utredningens avgränsning vill vi även lyfta nedan synpunkter.

Frågan om likvärdighet kräver tydliggöranden

Tillväxtverket ser positivt på att utredningen tar ett grepp kring frågan om likvärdighet och effektivitet i den operativa kontrollen. Förslaget om centralisering av kontrollorganisationer där styrningen av kontrollorganisationen och de operativa kontrollerna centraliseras ska enligt utredning bidra till ökad likvärdighet och effektivitet i kontrollerna. Förslaget är omfattande och medför stora konsekvenser för bland annat primärproducenter, se nedan, och minskad lokal närvaro i livsmedelskedjan. Givet de stora förändringar som förslaget skulle innebära anser Tillväxtverket att det bör vara tydligt att nyttan av förslaget övervägs av kostnaderna samt att förslagen faktiskt bidrar till nytta för företagen. Hur stor nytta blir beror på utformning av den organisation av kontrollerna som följer av förslaget och hur organisationen skulle hantera eventuella orsaker till variationen mellan myndigheternas beslut. Till exempel har det i utredningen inte framställts vilken variation i arbetssätt som bidrar till skillnaderna mellan myndigheterna och om det är möjligt för en central organisation att åtgärda skillnaderna. Tillväxtverket kan till detta notera att regelverken inom livsmedelskedjan ofta är målstyrda, vilket kan bidra till variation av beslut. Därutöver kan lokala och regionala förutsättningar bidra till ett behov av variation av tolkningar av regelverken.

Avgränsningen av kontrollområden begränsar nyttan

Kontrollen av livsmedelskedjan är som beskrivet i betänkandet komplext och innefattar idag många kontrollinstanser och regler för kontroll. I betänkande framgår

² [Lantbrukares psykiska hälsa - Jordbruksverket](#)

också att utredningens avgränsningar hindrar utredningen från att lämna förslag i relation till andra kontrollområden men bedömningen görs att enbart en kontrollinstans för hela livsmedelskedjan vore det bästa. Tillväxtverket håller med om bedömningen, under förutsättning att kontrollinstansen har en tydlig och tillräcklig lokal och regional förankring. Att enbart centralisera delar av en sammanhållen livsmedelskedja riskerar däremot att förvärpa likvärdigheten framför allt då förslaget innebär fler kontrollinstanser som kontrollerar samma regelverk och de effektivitetsvinster som arbetats upp i den lokala och regionala samordningen riskerar gå förlorad, som exempelvis i relation till miljökontrollerna. Tillväxtverket vill också särskilt lyfta den problematik som uppstår för primärproducenter av detta avgränsade förslag.

Särskilt om primärproducenter

Inom primärproduktion är det en stor majoritet av företagen som mottar jordbrukarstöd och omfattas därför av grundvillkorskontroller. År 2024 fanns till exempel 55 400 jordbruksföretag varav 54 123 mottog gårdsstödet. Grundvillkorskontrollerna innefattar, som utredningen också beskrivit, i stor del samma regelverk som kontrolleras i den offentliga kontrollen. För denna grupp blir effekten såsom Tillväxtverket förstår det att ytterligare en kontrollinsats ska kontrollera det som även länsstyrelsen alltjämt kontrollerar i grundvillkorskontrollerna. I utredningen saknas en analys av vad detta innebär för företagen och de förslag som på ett övergripande plan ska leda till bättre samverkan omfattar inte tydligt att denna överlappning ska överbryggas. Det är inte heller utrett hur överlappningen i övrigt skulle kunna eller får hanteras utifrån förslaget. Överbryggningen görs idag till stor del inom länsstyrelserna och Tillväxtverket anser att samordningen som utvecklats riskerar gå förlorad i med detta förslag. Tillväxtverket har tidigare rapporterat om primärproduktionens särskilda förutsättningar och utmaningar och att det är den grupp inom livsmedelskedjan som främst ser regler som ett tillväxthinder. Här finns också många småföretagare, som ofta har lägre administrativ kapacitet än större företag och därför drabbas relativt hårdare av en omfattande regelbörda och kontroll.

Tillväxtverket anser att det finns en risk att förslaget om en centraliserad kontrollorganisation gällande de avgränsade kontrollområdena ökar regelbördan och försämrar primärproduktionens förutsättningar. För att säkerställa att målen i livsmedelsstrategin nås och öka förutsättningarna för ökad primärproduktion och säkra livsmedelsförsörjningen i Sverige anser Tillväxtverket att effekterna av förslaget om en centraliserad kontrollorganisation tydligare utreds utifrån primärproducentens situation som helhet med förslag på lösningar.

Möjligheten till överlämning av det operativa kontrollansvaret

Utredningens förslag om att viss operativ verksamhet ska kunna lämnas över till annan kontrollmyndighet bedöms av utredningar vara till fördel för företagen. Tillväxtverket delar bedömningen att det underlättar med färre myndighetskontakter men vill lyfta att det är viktigt att det är tydligt vilken myndighet som ansvarar för vad och vilken myndighet som gör bedömningarna inför ett beslut, likt förslaget vid avlastning av djur vid slakt. Om och när överföring av kontroll sker bör kommunikationen med berörda företag vara särskilt tydlig.

Förenklingsarbetet behöver intensifieras

Tillväxtverket delar utredningens bedömning att förenklingsarbetet inom livsmedelskedjan behöver intensifieras och anser att de bedömningar som görs i betänkandes 24 kapitel genomförs. För att uppnå förenkling för företagen framåt behöver arbetet utgå från ett helhetsperspektiv, från utformningen av materiella

regelverk till tillämpning. Även andra relevanta myndigheter bör involveras i arbetet, som Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket. Förenklingsarbetet behöver också ske i samarbete med branschorganisationernas kontroller och med aktörer längre fram i livsmedelskedjan, som dagligvaruhandeln.

Vi kan också se att förenklingsarbetet på myndigheter har ökat de senaste åren, bland annat genom uppdrag att förenkla regelverk i syfte att minska regelbördan för företag och uppdrag att förenkla regelverk i syfte att minska regelbördan för företag³ projektet som HelhetsEnkelt⁴ tydligt visar att det också finns möjlighet att ta ett helhetsgrepp kring regelbördan för företagen i livsmedelskedjan. För att uppnå än större nytta av ett intensifierat förenklingsarbete, som är välkommet, bör erfarenheterna från dessa och andra arbeten tas till vara.

Råd och stöd, samordning och samverkan samt informationsutbyte mellan myndigheter

Tillväxtverket ser positivt på förslagen gällande samordning och samverkan. Nyttorna med förslaget skulle också bli större om fler kontrollområden med relevanta myndigheter inkluderades. Men vi ser särskilt att flera utvecklingsområden öppnas upp med förslaget. Vi kan se att det finns möjlighet att utveckla förutsättningarna för företagsbaserade råd och stöd och effektivt informationsutbyte mellan myndigheter genom ett sådant förslag. Samordningen och samverkan kan användas till att skapa förutsättningar för mindre betungande, ändamålsenliga och effektiva regelverk. Detta kommer också underlätta för vidare arbete med informationsutbyte mellan myndigheterna. Tillväxtverket ser också positivt på förslaget om ökade möjligheter till informationsutbyte mellan myndigheter. Företagen måste dock fortsatt vara trygga med att informationen om deras verksamhet hanteras korrekt och kunna veta vilken myndighet som har vilken information.

Utredningen bedömer att Livsmedelsverket och Jordbruksverket ska utreda vilka it-lösningar som det kommer finnas behov av till följd av förslaget. Tillväxtverket välkomnar bedömningen och ser att en sådan utredning också aktualiserar frågor som gemensamma standarder och interoperabilitet samt datahantering och databeredskap⁴. Myndigheten ser också att utredningen kan utgöra underlag för hur föreslagen kring förenklingspaket inom den gemensamma jordbrukspolitiken om en data en gång ska nås⁵.

Utvärdering av förslagen

Tillväxtverket håller med om att utredningens förslag bör utvärderas och vill särskilt lyfta att en sådan utvärdering förutom att följa företagets kostnader också utvärderar påverkan på företagets verksamhet utifrån ett bredare perspektiv, så som arbetsmiljö, konkurrenskraft och tillväxt, beredskap, geografiska skillnader och regelbördan i stort med fler kontrollområden och kontrollaktörer.

Beslut i detta ärende har fattats av avdelningschef Anna Johansson.

³ <https://www.kau.se/samhallsnytta/uppdrag/pagaende-uppdrag/helhetsenkelt>

⁴ Detta tas bland annat också upp i vårt remissvar till AI-kommissionens färdplan för Sverige (SOU 2025:12) Dnr 2025-569, under rubrikerna *Med AI kan företagets datainsamling till myndigheter underlättas* och *Databeredskapen i det offentliga Sverige kan utvecklas*.

⁵ Förenklingspaketet för den gemensamma jordbrukspolitiken, COM (2025)236

Anna-Sara Falk har varit föredragande.

Anna Johansson

Anna-Sara Falk